

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ
ТА ГРОМАДЯНИНА”

Харків
2012

Електронна копія

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ
ТА ГРОМАДЯНИНА”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Спеціаліст”,
напрям підготовки 7.03040101 “Правознавство”)

для студентів V курсу заочної форми навчання

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 2 від 16.10.2012 р.)*

Програма навчальної дисципліни “Права і свободи людини та громадянина” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Спеціаліст”, напрям підготовки 7.03040101 “Правознавство”) для студентів V курсу заочної форми навчання / уклад.: Ю. Г. Барабаш, О. Г. Кушніренко, Т. М. Слінько. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 8 с.

У к л а д а ч і: Ю. Г. Барабаш,
О. Г. Кушніренко,
Т. М. Слінько

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 9 від 21.11.2012 р.)*

ВСТУП

Права і свободи людини та громадянина – конституційно-правовий інститут, вивчення якого передбачає ознайомлення студентів із правовим регулюванням реалізації прав, свобод і виконання обов'язків людини та громадянина, основними гарантіями і механізмом їх захисту, а також правовим статусом національних меншин, іноземців і біженців в Україні; засвоєння основних положень теорії конституційного права, Конституції України, законів та інших нормативно-правових актів, міжнародно-правових документів, літератури з питань прав людини; набуття умінь і навичок реалізації теоретичних знань на практиці.

Навчальна дисципліна “Права і свободи людини та громадянина” базується на знаннях, отриманих студентами з таких дисциплін, як “Теорія держави і права”, “Конституційне право України” та ін. Завдання її полягає в підготовці студентів державно-правової спеціалізації до роботи в органах виконавчої влади, місцевого самоврядування тощо.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати задачі, предмет, чинне законодавство про права і свободи людини та громадянина, поняття “основні права і свободи”, співвідношення прав і свобод людини та громадянина, відображення положень міжнародних актів у конституційному законодавстві України; громадянські й політичні права і свободи людини та громадянина, основні соціально-економічні й екологічні права та права в галузі культури, основні гарантії і механізм захисту основних прав і свобод людини та громадянина, взаємозв'язок основних прав і свобод громадян України з їх обов'язками, особливості правового статусу національних меншин, іноземців і біженців в Україні;

вміти використовувати отримані знання в практичній діяльності, вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів, які регулюють права і свободи людини та громадянина, аналізувати й коментувати відповідні нормативні положення, прогнозувати напрями здійснення реформ у зазначеній сфері, користуватися сучасною науковою і спеціальною літературою, електронними юридичними базами даних, іншими інформаційними джерелами.

З М І С Т

1. Основні права і свободи людини та громадянина й їх правове регулювання

Значення демократичного характеру правління, принципу поділу влади і політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності для забезпечення прав і свобод людини. Поняття “основні права і свободи людини та громадянина”. Співвідношення прав і свобод людини та громадянина. Характерні риси основних прав і свобод. Покоління прав людини. Основні положення Загальної декларації прав людини від 10 грудня 1948 р., Міжнародного пакта про громадянські і політичні права 1966 р., Міжнародного пакта про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. Відображення положень міжнародних пактів у конституційному законодавстві України. Природні (невід’ємні) права людини і громадянина, їх відмінність від позитивних прав. Індивідуальні і колективні права. Поняття правового статусу громадянина і його елементи. Рівність прав, свобод і обов’язків як конституційний принцип. Поняття громадянства. Значення громадянства для забезпечення прав і свобод особи.

2. Громадянські й політичні права і свободи людини та громадянина

Значення особистих (громадянських) прав і свобод громадян України на сучасному етапі, їх конституційне закріплення. Конституційні положення про недоторканність особи, житла. Право громадян на судовий захист від посягань на честь і гідність, життя і здоров’я, особисту свободу, оскарження дій службових осіб, державних органів і громадських організацій, свободу віросповідання. Свобода пересування і право на вільний вибір місця проживання. Право на доступ до інформації. Свобода слова і друку.

Значення основних політичних прав і свобод громадян для розвитку демократії у нашій країні, їх закріплення в чинній

Конституції України і поточному конституційному законодавстві. Право громадян брати участь в управлінні державними і громадськими справами, в обговоренні й прийнятті законів та рішень загальнодержавного й місцевого значення, обирати і бути обраними, брати участь у референдумах, на свободу зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, пікетів, маршів. Право громадян України на об'єднання в політичні партії, громадські організації.

3. Основні соціально-економічні й екологічні права людини та громадянина і права у сфері культури

Основні соціально-економічні права громадян України, їх конституційно-правове регулювання. Характеристика права на працю, відпочинок, охорону здоров'я, матеріальне забезпечення в старості, у разі хвороби, повної або часткової втрати працездатності, втрати годувальника. Право громадян на житло, освіту, гідний рівень життя. Право на страйк. Екологічні права громадян. Право громадян на користування досягненнями культури, свобода наукової, технічної і художньої творчості.

4. Основні гарантії і механізм захисту основних прав і свобод людини та громадянина в Україні

Поняття гарантій захисту прав і свобод людини та громадянина. Юридичні гарантії забезпечення прав і свобод людини та громадянина. Адміністративні і судові гарантії реалізації прав і свобод. Механізм захисту прав і свобод громадян, його складові. Роль Верховної Ради України, Президента України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Конституційного Суду України, органів судової влади та прокуратури України у гарантуванні та захисті основних прав і свобод громадян в Україні. Обмеження прав і свобод людини та громадянина і його підстави. Права і свободи людини та громадянина в умовах надзвичайного стану. Гарантії прав і свобод особи в умовах

надзвичайного стану.

Міжнародно-правові механізми захисту основних прав і свобод людини та громадянина. Європейський суд з прав людини як засіб захисту прав і свобод людини та громадянина. Юридична відповідальність держави, юридичних і посадових осіб за порушення прав і свобод людини та громадянина.

5. Основні обов'язки людини та громадянина в Україні

Поняття “основні обов'язки”. Взаємозв'язок основних прав і свобод громадян України з їх обов'язками. Конституційно-правове регулювання обов'язків. Характеристика основних обов'язків людини та громадянина в Україні. Питання гарантування реалізації основних обов'язків громадян України. Механізми забезпечення реалізації основних обов'язків громадян України.

6. Правовий статус національних меншин в Україні

Поняття “національні меншини”. Особливості їх правового статусу, гарантії їх прав і свобод у різних сферах суспільного життя, насамперед, у сфері науки, культури, мовної політики.

7. Правовий статус іноземців і біженців в Україні

Поняття “іноземець”, “біженець”, особливості їх правового статусу за чинним законодавством України, гарантії їх прав у різних сферах суспільного життя. Особисті, політичні, соціальні, економічні та інші права й свободи іноземців і біженців. Відмінність їх прав і свобод від основних прав та свобод громадян України. Особливості механізму набуття статусу біженця. Право притулку. Юридична відповідальність іноземців і біженців. Підстави видворення з України.

СПИСОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Загальна декларація прав людини // Права людини: Міжнародні договори України. – К., 1992.

Конституційне право України / за ред. В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша. – Х.: Право, 2008.

Тодыка Ю. Н. Конституційно-правовий статус человека и громадянина в Україні / Ю. Н. Тодыка, О. Ю. Тодыка. – К.: Вид. Дім “Ін Юре”, 2004. – 368 с.

Кушніренко О. Г. Права і свободи людини та громадянина: навч. посіб. / О. Г. Кушніренко, Т. М. Слінько. – Х.: Факт, 2001.

Рабінович П. М. Права людини і громадянина: навч. посіб. / П. М. Рабінович, М. І. Хавронюк. – К.: Атіка, 2004.

Конституційне право України: посіб. для складання іспиту / за ред. Ю. Г. Барабаша. – Х.: Право, 2012.

Навчальне видання

Електронна копія

ПРОГРАМА

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Спеціаліст”,
напрям підготовки 7.03040101 “Правознавство”)

для студентів V курсу заочної форми навчання

У к л а д а ч і: БАРАБАШ Юрій Григорович,
КУШНІРЕНКО Олександр Георгійович,
СЛІНЬКО Тетяна Миколаївна

Відповідальний за випуск *Ю. Г. Барабаш*

Редактор *Л. М. Рибалко*
Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2012

Підп. до друку 05.12.2012. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 0,5. Облік.-вид. арк. 0,19. Вид. № 230.
Тираж 250 прим. Зам. № 4537. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.